

riōis quā incurristi p̄ talē causam ⁊ talē ⁊c. Vel
si pluries p̄ eandē causā excoīcat⁹ est d̄m ēto
riens q̄riens incurristi. **A**ddēdo. Et restituo te cōi-
oni ⁊ vnitati fidelī ⁊ sac̄is ecclesie **I**n nōie p̄is
⁊ filij ⁊ sp̄s sancti **A**mē. vberādo eū vsq; ad amen
Sz vberatio ista nō ēncēia vtz ē. in p̄ncipio libri.

¶ **M**odum seruandū de **J**ure in absoluendo
ab excoīcatione maiore vide metrice positū ē.
in p̄mo q̄terno vbi d̄z. **Q**uatuor ista tene. ⁊c.

¶ **F**orma absolutōis sacramentalis a minore ex-
coīcatōe ⁊ a pctis p̄missio **D**isereatur tui. ⁊c.

Dñs n̄r̄ iēsus xp̄s absoluat te ⁊ ego absoluo te
Auēte q̄ fungor a vinculo excoīcatōis mino-
ris si ligar̄ ⁊ restituo te sac̄is eccle. **E**adez auēte
ego absoluo te a pctis tuis in nōie p̄. ⁊ f. ⁊ s. **A**m̄.

¶ **N**ota q̄ **B**erson reprobat illā formā absolutōis sacramē-
talis a minore excoīcatione q̄ d̄z seu addit **E**adem auēte ego
absoluo te a pctis tuis p̄fessis p̄rit⁹ ⁊ oblit⁹ **D**icit em̄ q̄ pau-
ci confitētes sint contriti s̄ plures attriti **E**t sic q̄dē **D**iminuit
seu restringit effect⁹ sacramentalis absolutōis in absoluēdo sed
d̄z d̄ia simplr̄ **E**adē auēte ego absoluo te a pctis tuis in nōie
p̄. ⁊ f. ⁊ sp̄s sancti amē vt h̄z forma imine^{te} sup̄posita.

¶ **I**tez d̄b. t̄ho. in 4° q̄ in absoluēdo p̄fiteat̄ pot⁹ confessor
d̄z facere crucē q̄ imponere manū sup̄ caput confitentis qz res-
missio pctōz fit v̄tute passionis xp̄i q̄ p̄ crucē designat̄ s̄ impo-
sicio man⁹ ē car̄ infusioē gr̄e **S**ed consuetudo apud q̄ plures
inoleat de imposicioē man⁹ qd̄ p̄ autēcticos forte et⁹ p̄probat.

¶ **D**e precatio vtute clauium.

Passio d̄ni n̄ri iēsu xp̄i ⁊ meritū b̄tē x̄ginis ma-
rie ⁊ oīm sc̄tōz ⁊ bona si q̄ feceris ⁊ mala si q̄
pacientē sustinneris ac b̄a q̄ alij p̄ te fecerint ⁊ infir-
missio m̄ris ecclesie sint tibi in remissionē pctōz tu-
oz. in d̄minutōez pene. in augmentū gr̄e. ⁊ in p̄-
miū vite eterne **A**men.

¶ **P**rima regula arbor⁹ s̄ sanguīcat̄ tan-
tū **C**anones q̄ s̄m̄ leges.

Ascendentū ⁊ descendentū quot s̄t̄ psone d̄ q̄
bus querit̄ computat̄ inter medys vna d̄p̄ta

De Regulis cōsanguinitat: i Hominiibus diuersis

tot sunt gradus.

Scōda regula s̄m **Canones.**

¶ Collateralium in linea eq̄li quoto ḡdu q̄s distat a cōi st̄p̄ite toto distant int̄ se.

Tercia regula s̄m **Leges.**

¶ Collateralium in linea equali quoto ḡdu quis distat a cōi st̄p̄ite toto duplicato distant int̄ se

Quarta regl̄a s̄m **Canones**

¶ Collateralium in linea inequali q̄to ḡdu remotior distat a cōi st̄p̄ite toto distant int̄ se.

Quinta regula s̄m **Leges.**

¶ Collateralium in linea inequali quoto s̄ p̄sone st̄p̄ite dempto tot sunt gradus.

¶ **N**otandū q̄ phibitio m̄rionij p̄bēdi durat ad q̄rtū ḡdū inclusiue q̄ ad collaterales in q̄b̄ sit phibitio. s̄ in recta linea arboris ē p̄petua phibitio **¶** **C**irca ḡdus affinitatis **¶** Eodē ḡdu d̄r aliq̄s **A**ffinis alteri q̄to ḡdu q̄s est p̄sanguineus illi ex cui⁹ p̄re causat affinitas. **¶** **I**te durat ad q̄rtū ḡdū inclusiue **¶** **I**te int̄ p̄sanguineos viri ⁊ mulieris nulla causat affinitas **¶** **S**z int̄ p̄sanguineos viri ⁊ ei⁹ vxorē v̄l int̄ cōsanguineos mulieris ⁊ suum virum vsq̄ ad q̄rtum ḡduz inclusiue **¶** **U**nde duo fratres p̄nt accipere duas sorores **¶** **E**t pater cum filio possunt accipere vn⁹ m̄rionem ali⁹ filiā indifferentē. **¶** **I**te **A**ffinitas non solū causat ex coitu m̄rionali imo etiā ex fornicario coitu ⁊ incestuoso aut alias d̄ānoso. **¶** **O**ia s̄dicta clar⁹ patet i l̄ra **¶** **I**mpedimēt⁹

¶ **H**ic ponūtur diuersa nōia quibus diuersi ḡdus cōsanguinitatis exprimūtur.

Tetrauius pe. correpta d̄r q̄rtus ab auo

Tetrauia uie. d̄r vxor eius

Tritauus d̄r p̄r **A**ttani pe. cor̄. vbiq̄

Tritauia uie. d̄r vxor attani

Attauus ui. d̄r ab auū p̄r pe. cor̄. vbiq̄

Attauia uie. d̄r vxor abauū

Abauus ui. d̄r p̄r **p**auū pe. cor̄. vbiq̄

Abauia uie. d̄r vxor eius

Proauus ui. d̄r p̄r **a**ui pe. cor̄.

Proauia uie. d̄r vxor pauū

Ouus ui. d̄r p̄r patris v̄z genitoris.

De Nominibus diuersis.

CLXXIII

Quia uic. dz mat p̄is vel matris vel genitricis
Pater uis ui. dz frat̄ patris
Patruelis dz filius vel filia patris vel filij duorum
Amita te. pe. cor̄ dz soror p̄is. (fratz.)
Abamita te. dz soror aui
Aununculus li. dz frat̄ m̄is
Matertera re. dz soror matris
Matruelis es. dz soror m̄is
Pat̄ dz genitor p̄ius alicuius
Mat̄ dz genitrix p̄ia alicui⁹
Filius nat⁹ patris vel matris
Allegitim⁹ dicitur de soluto ⁊ soluta natus
Filia nata p̄is vel matris
Nepos or̄. dz fili⁹ de filio nat⁹ vel de filia
Nept̄is ris. dz filia de filio vel de filia nata
Pronepos or̄. pe. nti cor̄. dz fili⁹ nepos̄ v̄ nept̄is
Pronep̄is dz filia nepotis vel nept̄is
Abnepos or̄. penul. nti cor̄. dz fili⁹ p̄nepotis
Abnept̄is dz filia p̄nept̄is vel p̄nepotis
Trinepos pe. nti cor̄. dz fili⁹ abnepotis
Trinept̄is dz filia abnept̄is. ⁊c.
Tetranepos pe. nti cor̄. dz fili⁹ trinepos̄ ⁊ est q̄r-
tus a nepote
Tetranep̄is dz filia trinept̄is ⁊ est q̄rta a nepote.
Consobrinus dz filius sororis vel fratris
Sobrin⁹ ni. idem est q̄ ⁊ sobrinus.
Consobrina dz filia fratris
Sobrina dz filia sororis
Consobrini noz. dicunt̄ duaz soroz filij
Cognati ⁊ Agnati dicunt̄ qui sunt de vna p̄ge
nie S; Agnati ex parte sexus virilis. Cognati ve-
ro ex parte muliebris sexus.
Frater dicunt̄ ab eodem patre
Soror nati vel matre
German⁹ ⁊ Germana idē s̄t. i. frat̄ ⁊ soror
Vitric⁹ ci. dz marit⁹ matris s̄ non p̄i suus.
Nouerca ce. dz vxor p̄is s̄ non sua mater

R 0

Nomina Affinitatis.

Priuignus dicitur qui priuatus est patre habens matrem cum vitrico. vel priuatus est matre huius patrem uiuentem cum nouerca. vulgariter eyn stieffsoen

Priugna dicitur filia talis. vulgariter eyn stieff dochter

Filiaster dicitur puignus

Filiastra dicitur puigna

Patrimis mis. vel patrim^o mi pe. ubique producit & dicitur superstes patris priuatus vel priuata etiam dicitur puer similis patri.

Matrimis mis. vel Matrim^o pe. producta & Matrima me dicitur superstes matris priuatus vel priuata & est cognatus gignis matrimis et dicitur puer filius matris

Geminus gemini & Gemellus gemelli dicuntur duo simul nati.

Supstes ris. dicitur qui solus remanet alij mortuis cognatus gignis.

Dolpiscus dicitur qui est superstes ex duobus natis vel uno moriente.

Consanguine^o dicitur quod ex uno sanguine Cognatus dicitur quod ex eadem stirpe vel uno genere.

Sequuntur Nomina Affinitatis.

Affinis dicitur qui cognouit sanguineam meam signant mihi attinentem usque in quartum gradum sanguinitatis inclusiue. vel dicitur illa que cognata a sanguineo meo signant mihi attinere usque in quartum gradum sanguinitatis inclusiue. **V**ulgariter Affinis dicitur eyn swoeger offeyn swoegerse.

Socer dicitur pater mariti

Socer^o dicitur mater mariti

Sorori^o dicitur mariti sororis

Sororia dicitur uxor fratris

Generi^o dicitur mariti filie

Nur^o uxor dicitur dicitur uxor filij

Glos gloris idem est

Zeuir leuiri dicitur frater mariti vel frater uxoris

Fanitrices sicut uxores duorum fratrum

Sequuntur Nomina uiciosa de commixtione car

De hoibus viciis d' comixtōe carnali varijs modis

CLXXV.

nali varijs modis.

Adulteri. d' alteri' thori vel vxoris violator

Adultera d' alteri' viri ꝓcubitor

Manzereri d' fili' adulterin' vel scorti viz mere-
triciis

Manzeri d' filia adulterina vel meretricis

Morh' rbi idē scilz q' vel q' nar' vel nata ē d' nobili

Mattha tbe pze s' ignobili mēe

Spuri' d' qui vel q' nar' vel nata ē d' nobili. i. le

Spuria gitima mēe s' ignobili. i. illegitimo pze

viz d' quocūqz statu talis sit s' pprie ꝓdicta noia q'

loquit' d' ignobili pze vel matre intelligunt' d' vel

ligiosis cū legitimis

Cocubina d' q' nō ē maritata ⁊ sine sacō cōiugij

ꝓcūbit cū aliquo viro cuiuscūqz stat'

Solut' dicunt' q' nullo mēimōio ligati s' inē

Saluta se carnalit' cogniti vel nō cogniti q' mu-

tuo ꝓhere pnt vel alē eoz cū quocūqz alio

Fornicari' d' qui vel q' extra mēimōiū luxuriāz

Fornicaria exerce' simplicē

Incestuosus d' qui vel q' luxuriā exerce' cū ali

Incestuosa quo vel aliqua attinēte sibi in ali

qua carnali vel spūali ꝓgnatōe

Sacrilegus d' qui vel q' luxuriāz exerce' cū aliq'

Sacrilega vel aliqua qui vel q' spūalis ē vel ecō

tra viz **S**pūalis psona hoc faciēs cū aliquo v'ali

qua cuiuscūqz status

Stuprator d' q' virginē opprimit

Raptor d' qui virginē rapit vel mulierē ad ꝓhen

dū vel coeundū cū ea

Scortator d' meretricator

Scortatrix d' meretrix

Zeno lenonis d' meretricator

Scortū ri. d' meretrix

Zodomita re. cōmunis gnīs d' qui vel q' luxuriā

tur cum simili in sequ viz masculus cū masculo

Regule Juris ex Sexto.

7 femina cum femina 7 isti dicuntur infames ipso iure.

Bestialis dicitur ille qui vel que cum bestia luxuriatur.

Sollis dicitur qui vel que cum seipso luxuriatur

Meretricus dicitur cois ad plures indifferent

Abominabilis dicitur qui vel que cum viro vel muliere contra naturam coit

¶ Nomina spūalis cognationis.

Patrinus idem vulgariter eyn pat vitz que vel Matrīna ne que leuat de sacro fonte vel tenet in confirmatione. etiam dicitur sacerdos 7 patrīna ne. sacerdotissa seu vgoz sacerdotis Patrinus etiam dicitur victricus etiam dicitur Nouerca matrīna.

Compter pe. cor. vulgariter eyn geuader

Commar pe. p. eyn geuaderze

¶ Mōia legalis adoptionis.

Pater adoptiuus vel adoptans vulgariter eyn eoeren vader

Filius adoptiuus eyn vysserkoeren son

Filia adoptiua off dochter

¶ Incipiunt Regule Juris ex sexto.

Beneficium ecclesiasticum non potest licite sine institutione canonica obtineri

Possessor male fidei villo tpe non prescribit

Peccatum nō dimittit nisi restituat ablatū

Peccati venia nō datur nisi correcto.

Nemo potest ad impossibile obligari

Prīuilegium personale personam sequitur 7 extinguitur cū persona

Semel malus semper presumitur malus

Natum quis habere nō potest quod ipsius nomine non est gestum.

Natiuitatem retrahi 7 mādato nō est dubium contra parari.

Cum sunt precium iura obscura reo fauendum est pro

cius q̄ actori.

In iudicijs nō ē acceptio p̄sonaz habenda
Ignorantia facti ⁊ nō iuris excusat
Cum quis in ius succedit alterius iustam ignorantie causam censet habere
Adia restringi ⁊ fauores p̄tingit ampliari
Decet p̄cessum a principe b̄nificiū esse m̄asuz
Indultum a iure b̄nificium non est alicui auferendum.
Nō firmatur tractu t̄pis quod de iure ab initio n̄ subsistit
Nō est sine culpa qui rei que ad se nō p̄inet se immiscet
Null⁹ plurib⁹ vti defensionibus p̄hibetur
Quod semel placuit amplius displicere nō p̄t
Nō dz aliquis alteri⁹ odio p̄grauari
Sine culpa nisi subsistat causa nō est aliquis puniendus
Qd̄ quis mandato facit iudicis dolo facere nō videt cum habeat parere necesse
Mora sua cui libet nō est nocua
Ea que fiunt a iudice si ad eius non spectat officium viribus non subsistunt
Scienti ⁊ consentienti nō fit iniuria neq; dolus.
Que a iure cōi exorb̄tant nequa q̄ ad p̄sequenciaz sunt contrahenda
Quod omnes tangit dz ab omnibus approbari
In obscuris minimum est sequendum
Cū qui certus est certiori alterius non oportet
Nō licet actori quod reo licitum non existit
Mutare p̄siliū non p̄t in alterius detrimentum
Generi p̄ sp̄m derogatur
Plus semp̄ in se continet quod est minus
Pro possessore habetur qui dolo desijt possidere
Vtile non debet per inutile viciari
Ex eo non debet quis fructum sequi qd̄ n̄ usus exiit
tū impugnare

Regule Juris ex Dexto.

Cum quid prohibetur prohibentur omnia quae sequuntur ex illo
Pluralis locutio duorum numero est protenta
Imputari non debet ei pro quo non stat si non faciat quod pro
eum fuerit faciendum
Accessorium naturam sequi congruit principa-
lis.
Qui tacet consentire videtur
Is qui tacet non fatetur sed nec utique negare vide-
tur.
Inspicimus in obscuris quod est verisimilius vel
quod plerumque fieri consuevit
Is qui in ius alterius succedit eo iure quo ille uti
debet
Presumitur ignorantia ubi scientia non probatur
Locupletari non debet aliquis cum alterius iniuria vel
iactura
In penis benignior interpretatio est facienda
Causa legitime conditionem non recipiunt neque diem
Semel deo dicatum non est ad usus humanos ulterius
transferendum
Non prestat impedimentum quod de iure non sortitur
effectum
Cui licet quod est plus utique quod est minus
Qui potior est tempore potior est iure
Qui sentit onus sentire debet commodum et econtra.
In re condicio potior est conditio prohibentis
Contra eum qui legem dicere potuit apertius est interpre-
tatio facienda
Non est obligatorium contra bonos mores prestatum
iuramentum
Dolo facit qui petit quod restituere oportet eum-
dem.
Non est in mora qui potest legitima exceptione se-
tueri
Quod ob gratiam alicuius prestatum non est in eius dispendium
retorquendum

Regul
Nulla ex consilio
tit obligatur.
Executores officii
iuriam preter
Que sunt sunt
In pari delicto
Cum non stat
placet sibi de pro
Quod alicui non
Potestis per ali
In malis pmi
In alternatis
adimpleti
Cui ad agend
romagis adm
Cui facit a
Facti legitime
evenerit a q n
Quod alicui gra
omplum.
Fecit a sibi
fide a se pnt
Delictum p
dum dare
Ratione pge
tur in hono
In argum
quando s
Nemo pre
redinosan
In toto no
In guali
ter in spali
Qui contra
no habere
Bona fides
Cui quid v

Regule Juris ex Sexto.

CLXXviij

Nullus ex cōsilio dummō fraudulentū non fuerit obligatur.

Exceptōem obhiciens nō videtur de intentione aduersarij p̄fiteri

Que s̄ ius sūt debēt utiq; p̄ insertis haberi

In pari delicto vel cā potior ē p̄ditio possidentis

Cum nō stat p̄ eū ad quē p̄inet q̄ min⁹ p̄ditio impleat s̄i d̄z p̄inde ac si impleta fuisset

Ad alicui nō licet suo nō iene nec alieno licebit

Potest q̄s p̄ aliū qd̄ p̄t facere p̄ seip̄m

In malis p̄missis fidem nō expedit obsuari

In alternatis debitoris ē electio ⁊ sufficit alterum adimpleri

Qui ad agendum admittit ē ad excipiendum multo magis admittendus

Qui facit p̄ aliū ē p̄inde ac si faciat p̄ seip̄m

Factū legitime retractari nō d̄z licet casus postea eueniat a q̄ nō potuit inchoari

Ad alicui graciosē p̄cedit trahi nō d̄z ab alijs ī exemplum.

Frustra sibi fidē quis postulat ab eo obsuari, cui fidē a se p̄stitā suare recusat

Delictum p̄sonē nō d̄z in detrimentum ecclesie redundare

Ratione p̄gruit ut succedat in onere qui s̄stituitur in honore

In argumētuz trahi neq̄unt q̄ p̄t necessitatē aliquid quādo s̄t p̄cessa

Nemo p̄t plus iuris transferre in aliū q̄ sibi p̄petere redinoscitur

In toto nō ē dubiū partē p̄tineri

In ḡnali p̄cessione nō veniūt q̄ q̄s nō eēt dissimiliter in sp̄ali p̄cessurus

Qui contra iura mercatur bonam fidem p̄sumit nō habere

Bona fides nō patit ut semel exactio itez exigat.

Cū quid vna via p̄hibetur alicui ad id alia nō de

Regule Juris ex Sexto.

bet admitti.

Contractus ex puentōe legē accipe dinoscunt
Damnū qđ quis sua culpa sentit sibi debet nō alij
imputari.

Infamib⁹ porte nō pateant dignitatū

Certū est qđ is mittit in leges qui legis vba com
plectens ē legis nitē voluntatem.

Data Rome apud sanctū Petz Monas Marcij
Anno pontificat⁹ nē i q^{to} in Sexto Decretaliū.

Quatuor sunt consilia vniuersalia approba
ta p eccliam yr euāgelia que comp^hendunt in hac dicti
onec **N**icec p illā syllam ni. intelligit consiliū **N**icēnū. p **I**am
A. intelligit **C**onstātinopolitanū. p **E**. intelligit **E**phesinū
p vltimū **L**. intelligit **A**lcedonense. Et fuerit p dicta cōsilia
contra 4° errores in ecclia qui comp^hendunt in hac dictiōe
Ammo p **A** intelligit **A**rius. in p^{mo} cōsilio qui asseruit r fa
tebatur trinitatem psonaz h negavit vnitatem essentie. p **D**.
intelligit **D**acedonius qui negavit equalitatē spūū sancti. per
A. intelligit **A**leton⁹ q^o dixit xp̄m puz hōies esse. p **E**. intelligit
Eutices q^o dixit vnitatem nature verbi dei r carnis in ch^o.
Quatuor vrutes cardinales comp^hendunt p singulas lit
teras huius dictōis **F**ip^o p **F**. intelligit fortitudo. p **I**. iustit
cia. p **P**. Prudētia. p **T**. Tempantia **Q**uatuor dores cor
poris comp^hendunt sub illa dictione **L**ias p **L**. intelligitur
Laritas p **I**. **I**mpassibilitas. p **A**. **A**gilitas. p **S**. **S**ubtili
tas. **T**res dores aie in dūdunt in hac dictione **V**co p
V. intelligit **V**isto. per **L**. **C**ōprehensio. per **D**. **D**electatio
Tres opatoēs gerarchie in dūdunt in singul^{is} syllabis hui
us dictōis **P**uil per **P**u. intelligit purgare. per **I**. **I**
luminare. per **L**. **L**er. **P**erficere. **S** p^{re} libri **A**pocti idu
dunt in illa dictōe. **B**etisem. viz **B**aruch. **E**sdre. scđs **T**ho
bias. **J**udith. **S**apie. **E**cclesiastic⁹. **S**achabeoz p^m r scđs

6

De volentibus placitare in Jure.

Consulo sta fortis pro iuribus. r tua iure
Protegedum poteris. si tamen obstat acris.
Vis tibi. dissimila. cōponere quando statera
Pendet in equali. rpa prava iubent
Elige plus damna maioribus ipse minora
Crescunt pace bona. Marte sipant opes

Ad laudē ⁊ gl'iam benedictetrinitatis. gloriose
dei m'ris intemerate v'ginis marie toti q' curie ce-
lestis ac salutē aiay christifidelium **Explicit** Manu-
ale p'fessorū metricū p' quendā Religiosum fratrem
p'uent' ord'is p'dicatorū Colonien. p'fessore nō puo-
labore studioq' collectū. Impressum Colonie p' ho-
nestū Hermānū Būgart de Kerwisch Ciuem Colo-
nien. sup' antiquū for' in opposito ecclie sc'i Mar-
tini maioris vulgarit' i' domo dicta t'z dem wilde
man morā trahentē Anno dñi Millesimo q'drin-
gesimo Nonagesimo octauo die v'o vicesima p'
ma mens Marcij in festo sc'i Bñdicti Abbatis.